

Реферат на тему: "Генрік Ібсен. Життя та творчість"

Генрік Ібсен

Генрік Ібсен (1828-1906)

Мешканець маленької Норвегії, яка знаходиться на краю Європи, Генрік Ібсен (1828-1906) у своїй творчості висвітлює проблеми, які стали характерними для всього континенту на зламі століть. Ібсен радикально реформував традиційну драматургію. Його "нова драма" стимулювала появу творів таких провідних драматургів, як Шоу, Метерлінк.

Стисло охарактеризуємо ознаки поетики "нової драми".

1. Це п'єси про людську душу, в яких йдеться про трагічну боротьбу особистості за власний духовний світ.

2. Драматург істотно збагатив коло тем: соціальні проблеми, становище жінок у суспільстві, спадкові хвороби, влада грошей.

3. У п'єсах "нової драми" немає чіткої межі між трагедією і комедією.

4. Композиція п'єс має інтелектуально-аналітичний характер. Аналітизм композиції полягає в тому, що майже всі п'єси розпочинаються показом зовнішньої ілюзії щастя, а закінчуються катастрофою. Інтелектуальні тому, що завершуються осмисленням персонажами власного життя.

5. Незавершена кінцівка — найвидатніший внесок "нової драми" Ібсена в світову драматургію. Тут конфлікт не вичерпується після завершення дії. Так, наприклад, в "Ляльковому домі" розв'язка не є розв'язанням проблем, а є їхньою постановкою. Відкритість фіналу відповідає вимогам проблемного театру, який створив Ібсен.

Великою популярністю користувалася й користується по сьогодні соціально-психологічна драма Ібсена "Ляльковий дім" ("Нора"). Дія розпочинається напередодні Різдва. Яскраво горить новорічна ялинка, куплено подарунки, триваються веселі приготування до свята у родині адвоката Гельмера. Сімейне життя подружжя Гельмерів зовні не затьмарено нічим. Проте наприкінці твору (двома діями пізніше) від цього уявного раю нічого не залишається.

Уже в перший рік спільного життя Гельмерів чоловік Нори захворів на туберкульоз і вона, щоб відвезти його на лікування до Італії, таємно бере гроші у лихваря, поставивши під векселем ім'я свого батька (за законом заміжня жінка не мала права підписувати векселя). Лихвар тероризує Нору, погрожує їй в'язницею. Вона страшенно боїться, що таємницю буде розкрито, але вдає щасливу дружину-лялечку. Цей контраст між зовнішньою поведінкою і справжнім переживаннями героїні лежить в основі п'єси. Шантажист-лихвар повідомляє адвокату Гельмеру таємницю його дружини, і той забуває про причину, що штовхнула Нору на цей вчинок. Він обвинувачує її в злочині, обіцяє заборонити спілкування з дітьми. Але сталося "диво" — лихвар знищує вексель

Нори, і щасливий Гельмер знову називає свою дружину "лялечкою". Проте Нора пропонує чоловікові сісти й спокійно з'ясувати, що ж відбулося (наявність дискусій, у яких герої самі обговорюють і пояснюють те, що сталося, ще одна характерна риса п'єс Ібсена). У фіналі п'єси розгнівана Нора, залишаючи чоловіка й трьох дітей, іде з дому, в якому немає нічого, крім брехні.

Одразу після постановки вона спричинила палкі дискусії й Суперечки, Ібсена звинувачували в підриві інституту сім'ї, релігії, інших суспільних ідеалів, у виправданні "злочинниці" Нори — головної героїні твору, яка залишає чоловіка і трьох дітей заради пошуку власного шляху в житті.

В основі п'єси "Ляльковий дім" — історія молодої вродливої жінки Нори, яка має заможного чоловіка, прекрасних дітей і налаштований побут. Дія починається напередодні Різдва, саме тоді, коли закінчився важкий період у житті родини: чоловіка Нори Торнвальда Хеммера призначено на посаду директора Акціонерного банку. Яскраво горить новорічна ялинка, тривають веселі приготування до свята. Проте наприкінці твору (двома діями пізніше) від цього уявного раю нічого не залишається, і розгнівана Нора йде з дому, кажучи, що навколо неї немає нічого, крім брехні.

Як розвивається в п'єсі конфлікт між Норою і світом? Спочатку ми бачимо цілковиту ілюзію щастя. Але то омана. Непорушна будівля сімейного щастя починає хитатися, а на блакитному небі, під яким існує героїня, з'являються ледь помітні хмаринки — провісники бурі. Уважний глядач починає здогадуватися, що Хельмер кохає Нору не як людину, а як власність, як прекрасну "лялечку". Крім того, привертають увагу деякі особливості поведінки самої Нори: наприклад, вона вперто відмовляється від подарунка, а бажає взяти його вартість грошми. Що за цим криється? Наближення до таємниці привідкриває зустріч Нори з подругою фру Лінне. У відвертій розмові Нора скаржиться, що їй набридла у сім'ї роль ляльки, легковажної пташки, не здатної на щось серйозне. Щоб довести протилежне, вона відкриває таємницю свого вчинку: коли Хельмер захворів, вона, щоб він міг лікуватися в Італії, взяла гроші у лихваря, підробивши вексель. Тепер вона частинами сплачує борг.

Таємниця Нори прояснюється остаточно, коли приходить Кrogстад. Саме у нього Нора позичила гроші. Кrogстад просить Нору вплинути на чоловіка, щоб той не звільняв його з посади в банку. Злочин, який скоїв Кrogстад, такий самий, як і злочин Нори — він підробив грошовий документу разі незгоди він погрожує відкрити правду Хельмеру. Нора намагається умовити чоловіка, але всі зусилля даремні.

Дія друга відбувається після свята. У душі Нори зростає почуття безнадії. Вона ще раз переконує Хельмера залишити Кrogстада, але даремно. А Кrogстад вдається до рішучих дій: тепер він уже вимагає підвищення і пише листа Хельмеру з викладом злочину Нори. Фінал другої дії — найвища точка відчаю Нори. Майже в істеричному стані вона репетирує тарантеллу (танок для гостей), заручившись обіцянкою Хельмера, що він не діставатиме пошту впродовж двох днів. Вона вже змирилася з тим, що щастя не вберегти, і, неначе в трансі, мріє про якесь диво та лічить, скільки годин життя їй залишилося.

У третій дії фру Лінне і Кrogстад, які багато років перед тим кохали одне одного, вирішили з'єднати свої долі. Щасливий Кrogстад повертає боргову розписку. У Нори є можливість уникнути неприємностей. Але вона хоче розставити всі крапки над "і" й перевірити Хельмера. Нора вдається до цього свідомо й сама спонукає чоловіка прочитати листа. Принциповість і непідкупність "ідеального директора" одразу зникають. Він уже готовий задовольнити вимоги Кrogстада, але на Нору чекає найсуворіше покарання: зовні все залишається, як і було, але дітей вона не має права виховувати — такий його присуд. Дізнавшись, що Кrogстад повернув боргову розписку, Хельмер на радостях робить широкий жест: "Я простив тебе, Норо". Але їй уже не треба ні його прощення, ні слів кохання. Вона сама переходить у наступ і промовляє свою знамениту фразу: "Сідай, Торнвальде. Розмова буде тривалою. Мені багато чого треба тобі сказати".

Нарешті з'ясовується те, якого дива Нора чекала протягом останніх днів. Вона сподівалася, що чоловік не погодиться на умови Кrogстада, а провину за підроблений вексель візьме на себе. Але цього не сталося. Хельмер навіть не згадав, навіщо вона позичала гроші. Біль і розчарування в чоловікові збудили в Норі непереможне бажання бути власне собою. Вона виносить смертний вирок своєму коханню, вона відкидає все загальноприйняте в її середовищі й бажає з'ясувати всі проблеми сама: чи має право людина виховувати дітей, коли вона не виховала себе, не виконала перший священний обов'язок людини — перед самою собою? Чи може бути релігія моральною підтримкою в житті? Чи закони справедливі? Як можна виховати себе? Вона говорить: "Я не знаю, але шукатиму, а не повторюватиму бездумно чужі думки".

Нора вважає, що перш ніж бути дружиною й матір'ю, вона має стати людиною. Нора йде від чоловіка, кидаючи трьох дітей.

Отже, у п'єсі "Ляльковий дім" норвезький драматург з проникливим психологізмом показує духовний бунт жінки, протест проти брехливої моралі суспільства.

Герої "Лялькового дому" — пересічні представники норвезького середнього класу. Але вони є носіями певних моральних принципів, і їхні суперечки перетворюються на складний ідейний конфлікт, який має загальнолюдський характер. Завдяки цьому п'єса і сьогодні користується успіхом.

Втрачений секрет сімейного щастя

(за драмою Генріка Ібсена "Ляльковий дім")

Наближалось бурхливе ХХ століття, і людина на межі епох опинилася перед лицем життєвих буревіїв і соціальних трагедій. Уже ніщо не могло врятувати її від майбутніх випробувань, але вона мала залишатися сама собою, не втратити гідності і не схилитися перед життєвими обставинами. Чи є в людини захист від невблаганної долі, яка вже постукала в її двері?

Саме над цим питанням замислювався драматург Генрік Ібсен, якому судилося стати останнім представником старої театральної системи і провісником нової драми.

Ібсен був людиною суворої, але щирої вдачі, його завжди приваблювали люди добрі, відверті, які вміли кохати і жертвувати заради інших своїм добробутом. Саме тому

норвезький митець звернувся до проблеми жіночого щастя в сім'ї, намагався висвітлити реальні соціально-психологічні проблеми. Його драма "Ляльковий дім" поставила перед численними читачами та глядачами важливі питання: як жити, як любити, якими бути? Ібсен підняв завісу над побутом сім'ї, щоб розібратися в секреті справжнього щастя родини, тому що від неї, на його думку, залежить гармонія світу взагалі.

Головна героїня п'єси Нора бачить сенс свого життя в коханні до близьких їй людей: чоловіка та дітей. Вона щиро вірить, що в її домі панує гармонія і щастя, бо вони з Торвальдом по-справжньому кохають одне одного. Чому ж тоді Ібсен називає дім Хельмерів "ляльковим"? На це важко відповісти відразу. Усе стає зрозумілим при вдумливому читанні драматичного твору.

Вісім років минуло відтоді, як Нора підробила підпис свого померлого батька, щоб позичити грошей у людини невисокої моралі Кrogстада, аби мати можливість вилікувати свого чоловіка від тяжкої хвороби. Жінка нічого не сказала про це дома, бо гроші вже було віддано, а за самопожертву вона не потребувала вдячності, її таємниця — це її радість, доказ вірного кохання. Але у двері Хельмерів постукала біда. Кrogstad шантажує бідну жінку, сподіваючись отримати видну посаду в банку її чоловіка. Лист Кrogстада до чоловіка Нори не тільки розкриває таємницю дружини, але й з'ясовує, хто є хто. Дізнавшись про жінчині борги, Торвальд починає непокоїтися про те, щоб його добропорядна сім'я не стала приводом до пліток і скандалів.

Злякавшись за власне майбутнє, він заговорив з дружиною як із злочинницею: "О, яке страшне пробудження! Всі оці вісім років... вона, моя радість, моя гордість... була лицемірка, брехлива... гірше... — злочинниця. О, яка бездонна прірва бруду, потворності!" Торвальд переживає не за Нору, вона для нього вже наче перестала існувати, його непокоїть те, як зберегти імідж родини. Він навіть хоче відсторонити Нору від виховання дітей.

Кrogstad, усвідомивши, що він зробив непорядно, іде в дім Хельмерів і забирає листа, кажучи, що вже ніхто і ніщо не загрожує їхній родині. Торвальд, зрадивши такому фіналу, стискає дружину в обіймах. Але Нора вже не та. Вона збагнула, що, прагнучи сімейного щастя, пожертвувала найдорожчим: правдою, своєю гідністю. "Лялечка" в руках Торвальда, вона не помітила, як втратила себе у собі самій.

Вона забула про те, що дім, який вибудовують на брехні, не є справжнім домом. І, мов "ляльковий" будинок, він упаде перед натиском долі. Ситуація, в якій опинилась молода жінка, трагічна, але справжньою трагедією є її життя. На питання заспокоєного Торвальда, чи повернеться вона до нього, Нора рішуче відповіла: "Для цього повинно статися чудо із чудес, щоб співжиття насправді стало шлюбом".

Однак Хельмер намагається утримати дружину, нагадуючи їй про "обов'язок перед чоловіком і дітьми", але у відповідь чує, що вона не тільки дружина і мати, а "передусім людина, так само, як і ти, — або, принаймні, повинна стати людиною. Я повинна сама подумати про ці речі і спробувати розібратися в них".

Співчуючи своїй героїні, Генрік Ібсен підкреслює, що люди повинні бути

щирішими, добрішими, і тільки тоді буде віднайдено втрачений секрет сімейного щастя. Із п'єси видно, що цей секрет треба шукати не окремо кожному, а тільки разом.

Саме цю важливу соціально-психологічну проблему нашого віку — втрачений секрет сімейного щастя — ставить видатний норвезький драматург у своїй п'єсі "Ляльковий дім".

Генрік Ібсен — норвезький поет і драматург, фундатор соціально-психологічного напрямку у світовій драматургії. Його творчість не тільки посіла чільне місце у літературі своєї епохи, але визначила напрямки розвитку літератури XX ст. Ще за життя драматурга його називали творцем аналітичної п'єси XIX століття, яка відроджувала традиції античної драматургії. В античній аналітичній драмі вся увага зосереджувалась на розкритті таємниці, з'ясуванні подій, що відбувались задовго до початку дії п'єси. Така будова створює сильну сюжетну напругу. Аналізуючи ситуацію, відтворену на сцені, глядач ставить собі не тільки типові для драматичних творів питання "що буде?", але й питання "що було?". Глядача цікавить те, як розвиватимуться події, але не менше й те, що їх спричинило. П'єсою, в якій найбільш послідовно виявились нові принципи драматурга, стала драма "Ляльковий дім". На перший погляд, головну увагу письменник зосередив на проблемі прав жінки, але будова драма, система образів переконливо доводять, що доля головної героїні відбиває глибинні протиріччя сучасного драматургу суспільства.